

Risk of Material Misstatement in the Audit of Payments to Budget

Abstract. Users of reporting, which is formed based on accounting data, can change the content and nature of their own decisions depending on the parameters of the information they receive. In other words, users' decisions depend on the values of specific indicators or their set. At the same time, such values are formed mainly based on the requirements imposed on reporting forms in regulatory and other documents that constitute the applied conceptual basis. During the audit, the auditor must remember that there is always a probability that the information disclosed in the reporting forms may contain material misstatements, which may lead to the auditor expressing an inadequate opinion on the quality of reporting. As a result, users of such reporting data may make ineffective decisions. The article aims to identify the risk of material misstatement of financial reporting information regarding the settlements of enterprises with the budget. The article presents a model of the risk of material misstatement of information regarding settlements within the budget. The model covers the localization of the risk, the causes of its occurrence, the substantive parameters of its elements, and possible consequences. The emphasis is on certain aspects of recognizing the risks of material misstatement, which are defined in the Handbook of International Quality Management, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements. The results of the study indicate that the statements of management personnel regarding data that can be used to identify the object of taxation, its measurement, the calculation of tax liabilities, as well as the state's debt and other settlements of the enterprise with the budget, characterize a wide range of signs of the existence of risks of material misstatement. The use of the proposed model will contribute to the optimization of the measures taken by the auditor to express a professional opinion on the reliability of the verified data. Thus, the results of this study are the basis for improving the methodical support of the audit as one of the mechanisms for increasing the level of public and state trust in the enterprise's reporting data.

Keywords: audit, risk of material misstatement, budget calculations, users of financial statements, enterprise reporting.

Suggested Citation

Sherstiuk, O. (2024). Risk of Material Misstatement in the Audit of Payments to Budget. *Oblik i finansi*, 4(106), 84-91. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-4\(106\)-84-91](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-4(106)-84-91)

¹ Oleksandr Sherstiuk, “Institute of Agrarian Economics” National Scientific Centre, Kyiv, Ukraine.

ORCID 0000-0002-9866-511X

E-mail: osherstiuk@gmail.com

Ризик суттєвого викривлення в аудиті розрахунків з бюджетом

Анотація. Користувачі звітності, яка формується на основі облікових даних, можуть змінювати зміст та характер власних рішень залежно від параметрів отриманої ними інформації. Іншими словами, існує залежність рішень користувачів від значень конкретних показників або їх сукупності. При цьому, такі значення формуються, переважно, на підставі сукупності вимог, які висувуються до звітних форм у нормативних та інших документах, які складають застосовувану концептуальну основу. Під час аудиторської перевірки аудитор має пам'ятати, що завжди існує імовірність того, що розкрита у формах звітності інформація може містити суттєві викривлення, невизнання наявності яких може призвести до висловлення аудитором неадекватної думки щодо якості звітності. Як наслідок, користувачі таких звітних даних можуть приймати неадекватні рішення. Метою статті є ідентифікація елементів ризику суттєвого викривлення інформації фінансової звітності щодо розрахунків підприємств з бюджетом. У статті представлено модель ризику суттєвого викривлення інформації щодо розрахунків з бюджетом, яка охоплює локалізацію ризику, причини його виникнення, змістовні параметри його елементів, а також можливі наслідки. Акцентовано увагу на окремих аспектах визнання ризиків суттєвого викривлення, які визначені в Міжнародних стандартах контролю якості, аудиту, оглядів, інших завдань з надання впевненості та супутніх послуг. Виявлено, що твердження управлінського персоналу щодо даних, які можуть бути використані для ідентифікації об'єкта оподаткування, його вимірювання, обчислення податкових зобов'язань, а також заборгованості держави та інших розрахунків підприємства з бюджетом, характеризують широкий спектр ознак існування ризиків суттєвого викривлення. Використання запропонованої моделі сприятиме оптимізації заходів, що виконуються аудитором для висловлення професійної думки стосовно достовірності перевірених даних. Таким чином, результати цього дослідження є підставою для удосконалення методичного забезпечення аудиту як одного з механізмів підвищення рівня довіри суспільства та держави до даних звітності підприємства.

Ключові слова: аудит, ризик суттєвого викривлення, розрахунки з бюджетом, користувачі фінансової звітності, звітність підприємства.

Постановка проблеми. Розрахунки підприємства з бюджетом за податками та іншими обов'язковими платежами є найбільш поширеними господарськими операціями. Це, насамперед, пояснюється тим, що будь-яка діяльність підприємства зазнає впливу фіскального регулювання, що здійснюється державою, незалежно від галузевих, територіальних, організаційних чи інших аспектів його функціонування. Іншим чинником, який визначає потребу здійснення розрахунків з бюджетом, є здійснення певних видів діяльності на умовах надання уповноваженими державними установами спеціальних дозволів (ліцензій, патентів тощо). Необхідність здійснення розрахунків з бюджетом може виникати також внаслідок існування прав власності держави на власний капітал підприємства або його частину, через що держава має право на отримання економічної винагороди у формі дивідендів. Держава в особі відповідних інститутів може на умовах приватно-державного партнерства надавати підприємствам певні види ресурсів у форматі прямих інвестицій у капітал, платного або безоплатного кредитування, гарантування, надання чи залучення грантів, цільового фінансування, фінансової допомоги тощо. Підприємства мають можливість виступати в ролі учасників приватизації суб'єктів державної форми власності, реалізації бюджетних цільових програм, проектів розвитку територіальних громад та в інших відносинах, що передбачають здійснення розрахунків підприємства з державним та місцевим бюджетом в контексті

отримання фінансових ресурсів чи їх передачі на користь держави.

Здійснення відповідних господарських операцій потребує їх реєстрації в системі бухгалтерського обліку з подальшим розкриттям відповідної інформації у формах фінансової, податкової, управлінської, статистичної та інших видів звітності. Таке відображення здійснюється з метою задоволення інформаційних потреб різних груп користувачів даних, на підставі яких в подальшому можуть бути прийняті рішення економічного, соціального, управлінського та іншого характеру. При цьому, зміст, алгоритм формування та реалізації зазначених рішень залежатиме, як правило, від вартісних, кількісних та якісних параметрів показників використовуваної звітності, способу їх розкриття та подання зацікавленим особам.

З іншого боку, користувачі звітних даних мають власні інтереси. Установи, які здійснюють свою діяльність в інтересах держави, зацікавлені у захисті її фінансових та майнових прав. Власники підприємств прагнуть отримати можливість реалізовувати власні потреби. Контрагенти підприємств можуть використовувати звітну інформацію для дослідження та оцінювання здатності підприємства створювати грошові потоки, достатні для повного і своєчасного покриття зобов'язань. Суб'єкти управління діяльністю зацікавлені в оптимізації негативного впливу заходів державного управління та регулювання на фінансово-майновий стан суб'єкта господарювання.

Таким чином, користувачі звітності, яка формується на основі облікових даних, можуть змінювати зміст та характер власних рішень залежно від параметрів отриманої ними інформації. Іншими словами, існує залежність рішень користувачів від значень конкретних показників або їх сукупності. При цьому, такі значення формуються, переважно, на підставі сукупності вимог, які висуваються до звітних форм у нормативних та інших документах, які складають застосовувану концептуальну основу.

Варто зазначити, що зміст концептуальної основи, не зважаючи на її нормативний характер, може мати варіативний характер, тобто окремі її складові, які стосуються відображення характеристик господарських операцій, можуть пропонувати різні варіанти формування даних, що впливає на їх розкриті значення. Такі варіанти можуть бути предметом навмисних маніпуляцій або ненавмисних дій, обумовлених невірним тлумаченням положень концептуальної основи особами, відповідальними за формування звітності. Це може призвести до викривлень у розкритті змісту господарських операцій, пов'язаних з розрахунками підприємства з бюджетом, виборі або застосуванні алгоритмів арифметичних обчислень та їх результатів, невірним їх тлумаченням і, як наслідок, в – до прийняття користувачами неадекватних рішень на основі звітної інформації.

Одним з механізмів вирішення окресленої проблеми, є виконання заходів аудиту, результатом якої має стати висловлення аудитором думки про те, чи фінансова або інша звітність належним чином відображає інформацію, зокрема стосовно розрахунків з бюджетом. В контексті вирішення відповідних завдань, аудитор має визнати, що завжди існує імовірність того, що зазначена інформація може містити суттєві викривлення, тобто викривлення, невизнання наявності яких може призвести до висловлення аудитором неадекватної думки щодо якості звітності. Як наслідок, користувачі таких звітних даних можуть приймати неадекватні рішення. При цьому, під час вирішення завдань аудиту, аудитор має розробити, запланувати та реалізувати низку заходів, спрямованих на зменшення імовірності не виявлення наведених відхилень, що передбачає виконання певного набору аудиторських процедур.

Зазначене обумовлює актуальність удосконалення методології ідентифікації та оцінювання ризиків суттєвих відхилень, що можуть міститися в інформації фінансової звітності стосовно розрахунків підприємств з бюджетом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Різноманітні аспекти виникнення відхилень у показниках звітності стосовно розрахунків підприємства з бюджетом стали предметом великої кількості наукових досліджень. Зокрема, С.В. Бардаш, І.Л. Грабчук [1], О. Солодовнік, О. Майданнік [6], В.Ю. Фабіянська [8], О.Л. Шерстюк [9], Л.З. Брукс (L.Z. Brooks), К.С.А. Ченг (C.S.A. Cheng) [14], Дж. Шварц (J. Schwartz), Д. Штефенцмайер (D. Steffensmeier), У.Дж. Мозер (W.J. Moser), Л. Бельц (L. Beltz) [18] характеризують ризики, що мають місце під час формування облікових даних та підготовки фінансової та іншої звітності. В публікаціях С.В. Бардаша, О.Л. Шерстюка [2], В.В. Головача, Т.А. Головач [3], Н.Г. Здирко С.М. Остапчука [4], О.Я. Стецюка, В.М. Чубай [7], О. Шевчука, В. Мартиненко [12] розкрито аспекти ідентифікації та оцінювання аудиторського ризику та його складових.

Проблематику ідентифікації та управління ризиками під час аудиту розрахунків підприємств з бюджетом досліджують М. Проданчук, Г. Ковценюк [5], О.Л. Шерстюк, О.В. Волошина [10], Н.М. Шмиголь, О.І. Трохимець [11], Б. Блайок (B. Blaylock), Е. Дойль (E. Doyle), А. Елемес (A. Elemes) [13], А.К. Девіс (A.K. Davis), Д.А. Гюнтер (D.A. Guenther), Л.К. Крюль (L.K. Krull), Б.М. Уільямс (B.M. Williams) [15], К.Д. Дрейк (K.D. Drake), Н.К. Голдман (N.C. Goldman), Ф. Мьорфі (F. Murphy) [16] та інші.

Значна кількість наведених та інших наукових публікацій містять пропозиції щодо удосконалення методичних і організаційних аспектів управління ризиком в контексті виконання завдань аудиту, зокрема розрахунків підприємства з бюджетом. Проте, ці пропозиції є недостатніми, щоб конкретизувати основні характеристики ризику суттєвого викривлення як невід'ємної складової загального аудиторського ризику, що потребує застосування спеціалізованих аудиторських процедур.

Метою статті є ідентифікація елементів ризику суттєвого викривлення інформації фінансової звітності щодо розрахунків підприємств з бюджетом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нами виявлено, що визнання та оцінювання ризику суттєвого викривлення під час аудиту розрахунків підприємства з бюджетом (податки, інші обов'язкові платежі тощо) мають виконуватися з урахуванням його локалізації, причин, змістовних параметрів та можливих наслідків (рис. 1).

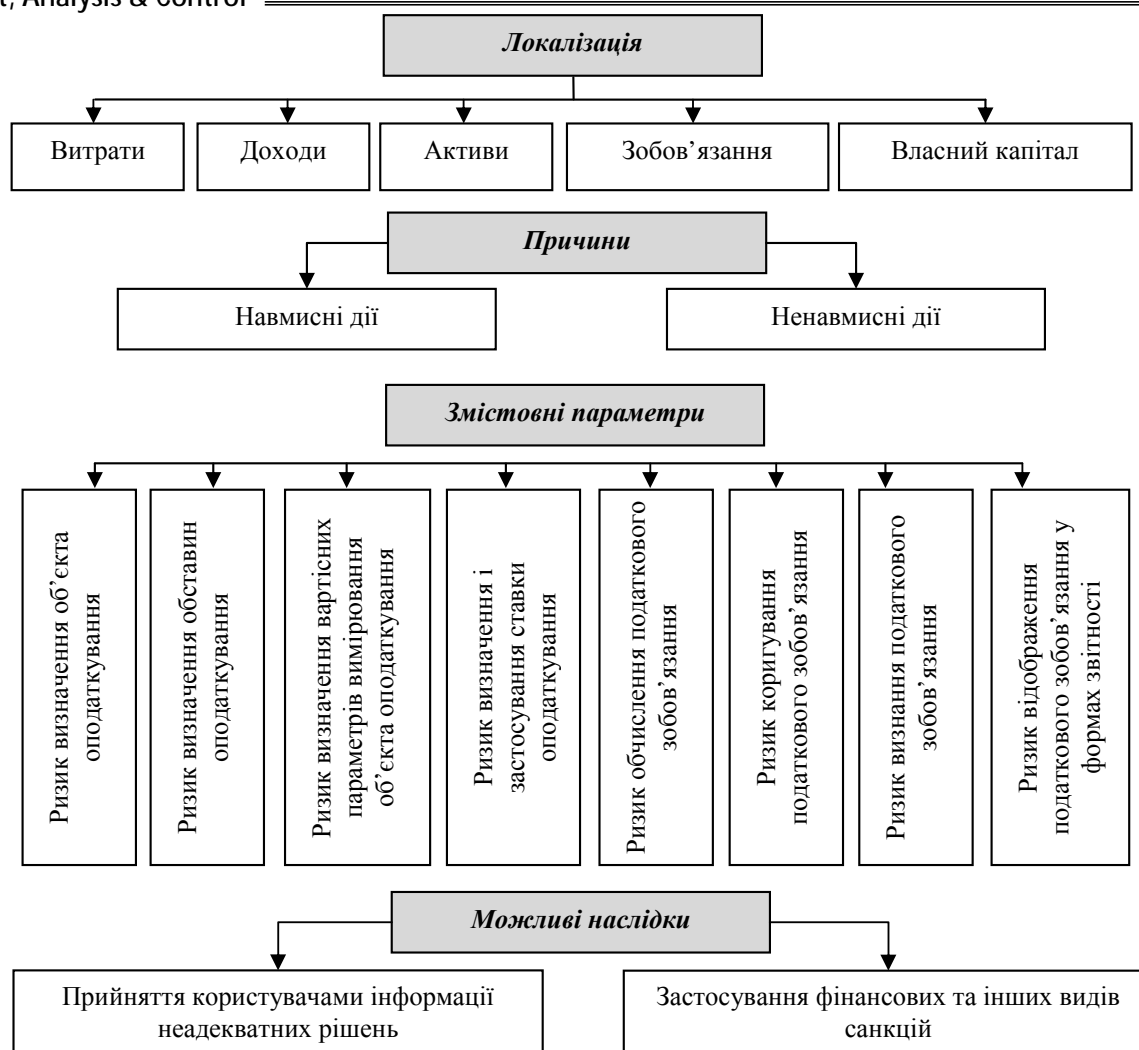

Рис. 1. Модель ризику суттєвого викривлення інформації щодо розрахунків з бюджетом

Джерело: розроблено автором.

Локалізація ризику суттєвого викривлення визначається характеристиками окремих записів, здійснених у системі бухгалтерського обліку, на основі яких користувачі інформації можуть прийняти рішення, пов'язані з виконанням заходів, передбачених фіскальним законодавством, податковою політикою, що реалізується системою управління підприємств, а також особливостями відображення наслідків таких заходів у звітності, яка складається на підставі облікових даних.

Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, оглядів, інших завдань з надання впевненості та супутніх послуг (далі – МСА) [17] визначають декілька аспектів визнання ризиків суттєвого викривлення, які, на нашу думку, підлягають більш ґрунтовному дослідженню.

Насамперед, це стосується врахування аудитором беззастережного факту існування зазначеного ризику стосовно показника фінансового результату діяльності. Саме цей показник може оцінюватися як універсальний формалізований параметр, що характеризує, з одного боку, найбільш узагальнений вимірюваний підсумок функціонування підприємства, що дає підстави констатувати його

універсальність в контексті потреби реалізації інформаційних запитів різних суспільних груп. З іншого, фінансовий результат діяльності є показником, який враховує не лише наслідки всієї сукупності господарських операцій, але й наслідки прямого залучення держави до участі в розподілі капіталу підприємства за рахунок податку на прибуток. Водночас, джерелом будь-якого податку, платником якого є підприємство, є або безпосередня його діяльність (у форматі податку на додану вартість чи інших непрямих податків), або витрати, які безпосередньо враховуються при обчисленні фінансових результатів.

При визначенні зобов'язань підприємства за будь-якими розрахунками з бюджетом беруться до уваги окремі господарські факти (факт збитків від виявленої нестачі матеріальних ресурсів обумовлює визнання зобов'язань перед бюджетом), окремі види діяльності (вартість патентів та ліцензій, що підлягає сплаті), умови фінансування (отримання підприємством грантів або його участь в реалізації державних програм), підсумки діяльності підприємств (дивіденди, які мають бути сплачені державі у випадку її участі у власному капіталі) тощо.

Другий аспект визнання та оцінювання ризиків суттєвого викривлення, визначений в МСА [17] та стосується дослідження розрахунків з бюджетом, полягає у необхідності визнання ризику суттєвого викривлення не лише в окремих статтях фінансової звітності, які враховуються при визначенні необхідності й параметрів розрахунків з бюджетом, але й в окремих твердженнях управлінського персоналу стосовно витрат, доходів, активів, зобов'язань та власного капіталу. Відповідні

характеристики визначаються у чинній редакції МСА [17] як твердження управлінського персоналу.

При обчисленні величини об'єкта оподаткування та податкового зобов'язання, а також при розрахунку заборгованості держави, що має бути компенсована за рахунок бюджетних коштів, використовуються облікові параметри наведених елементів фінансової інформації [10, с. 77-82]. Кожен з таких параметрів, формалізованих як твердження управлінського персоналу, може бути визнаний як самостійне джерело ризику (табл. 1).

Таблиця 1. Твердження управлінського персоналу як джерела ризику суттєвого викривлення в аудиті розрахунків з бюджетом

Твердження	Зміст ризику
<i>Твердження щодо залишків активів, зобов'язань та елементів власного капіталу станом на визначену дату</i>	
Існування	1) заниження реальної кількості активів, зобов'язань та елементів власного капіталу 2) завищення реальної кількості активів, зобов'язань та елементів власного капіталу
Права та обов'язки	1) визнання неіснуючих прав на активи та обов'язків оплатити зобов'язання 2) невизнання існуючих прав на активи та обов'язків оплатити зобов'язання
Оцінка	1) завищення вартісної величини активів, зобов'язань та елементів власного капіталу 2) заниження вартісної величини активів, зобов'язань та елементів власного капіталу
<i>Твердження щодо операцій та подій протягом певного періоду</i>	
Наявність	1) визнання в обліку операцій та подій, які фактично не відбувалися 2) невизнання в обліку операцій та подій, які відбулися
Вимірювання	1) завищення грошової оцінки операцій та подій 2) заниження грошової оцінки операцій та подій
Відсічення	відображення господарських операцій та подій у невідповідних періодах
<i>Твердження щодо подання і розкриття інформації</i>	
Повнота	нерозкриття повного набору даних щодо активів, зобов'язань, елементів власного капіталу, доходів і витрат, передбачених застосовуваною концептуальною основою
Класифікація	1) віднесення доходів і витрат до невідповідних груп за ознаками: - виду діяльності; - груп показників 2) віднесення активів до невідповідних груп за ознаками ліквідності 3) віднесення зобов'язань та елементів власного капіталу до невідповідних груп за ознаками терміновості погашення
Зрозумілість	недотримання засад, принципів і припущень щодо відображення активів, зобов'язань, елементів власного капіталу, доходів і витрат, викладених у застосовуваній концептуальній основі

Джерело: систематизовано автором на основі [17].

Як свідчать дані табл. 1, твердження управлінського персоналу щодо даних, які можуть бути використані для ідентифікації об'єкта оподаткування, його вимірювання, обчислення податкових зобов'язань, а також заборгованості держави та інших розрахунків підприємства з бюджетом, характеризують широкий спектр ознак існування ризиків суттєвого викривлення.

При цьому, в контексті вирішення завдань аудиту відповідного сегменту діяльності підприємства

необхідно брати до уваги, що локалізація ризику можлива не лише в окремих твердженнях, але й у різних варіантах їх сполучення. Одним з пояснень цього є той факт, що джерела інформації, на підставі якої управлінський персонал формалізує твердження, можуть являти собою один і той же документ. Наприклад – товарно-транспортна накладна може містити дані щодо кількості та вартісної оцінки товарів, які передаються від продавця покупцю та дату його передачі. З іншого боку, показники

товарно-транспортної накладної є підставою для формалізації тверджень щодо витрат підприємства покупця та його кредиторської заборгованості.

Зазначені ознаки ризиків суттєвих викривлень обумовлюються, як правило, низкою зовнішніх та внутрішніх умов діяльності підприємства (особливості нормативно-правового регулювання, фіскальна політика держави, становище підприємства на ринках ресурсів і збуту продукції, поведінка управлінського персоналу тощо). Підприємство не здатне вплинути на зовнішні чинники, проте реагування управлінського персоналу на їх вплив може певним чином компенсувати існування ризику належним інструментарієм реагування на нього. Саме рішення управлінського персоналу визначають, з одного боку, порядок тлумачення та оцінювання впливу чинників на виникнення ризику суттєвого відхилення, з іншого – мають забезпечити застосування заходів, які здатні компенсувати імовірність виникнення ризику під впливом зовнішніх та внутрішніх умов функціонування підприємства.

В обох випадках управлінські рішення формуються, обґрунтовуються та впроваджуються на підставі заходів, що виконуються з урахуванням людського чинника, тобто мають суб'єктивну базу. Зважаючи на це, завжди існуватиме імовірність неправильного розуміння, тлумачення та оцінювання впливу чинників формування ризику суттєвого викривлення. Причинами зазначеного можуть бути навмисні або ненавмисні дії уповноважених осіб. У випадку навмисних дій можуть мати місце факти шахрайства з активами і шахрайства з обліковими записами; ненавмисні дії, як правило, мають ознаки помилки [17].

Навмисні та ненавмисні дії управлінського персоналу можуть призвести не лише до унеможливлення усунення або нейтралізації чинників ризиків суттєвого викривлення інформації щодо розрахунків підприємства з бюджетом, але й до їх посилення та появи нових ознак існування небажаних відхилень. Зокрема, це стосується неправильного визначення об'єкта оподаткування та його вартісних параметрів, ідентифікації обставин оподаткування, визначення і застосування ставки оподаткування з метою обчислення податкового зобов'язання та його визнання та коригування, а також розкриття у формах фіскальної та іншої звітності.

Зазначені елементи ризику суттєвого викривлення мають бути ідентифіковані під час виконання завдань аудиту відповідного сегменту діяльності підприємства. При цьому, незалежно від причин їх виникнення, аудиторю необхідно

ідентифікувати можливі наслідки впливу наведених обставин. Такі наслідки мають бути оцінені, виходячи з інформаційних потреб користувачів відповідних даних.

Насамперед, це стосується інтересів осіб, зацікавлених у використанні даних фінансової звітності для цілей формування, обґрунтування, реалізації та оцінювання результатів управлінських рішень. Це може стосуватися заходів перегляду політики управління податковими платежами підприємства, що, у власну чергу, може спричинити зміни у процесах закупівлі ресурсів, умов відвантаження продукції, політики співпраці з покупцями тощо.

Водночас, невірне відображення інформації щодо розрахунків підприємства з бюджетом у формах звітності може призвести до застосування з боку уповноважених державних органів фінансових та інших санкцій. В контексті реалізації завдань аудиту необхідно визначити можливість самостійного усунення недоліків, обчислення грошової величини санкцій, які безпосередньо вплинуть на величину витрат і, як наслідок – дослідити розкриття зазначеного факту у фінансовій звітності для визнання підстав щодо модифікації думки аудитора.

Висновки. Ідентифікація та оцінювання ризику суттєвого викривлення є обов'язковим етапом аудиту розрахунків підприємства з бюджетом, який обумовлений, з одного боку, безпосереднім впливом відповідних даних фінансової звітності на рішення користувачів, які ґрунтуються на параметрах фінансового результату діяльності, з іншого – здійсненням необхідних розрахунків з державою, що передбачає, серед іншого, формування адекватних даних фіскальної звітності, визнання та погашення податкових зобов'язань.

Ідентифікація та подальше оцінювання ризику суттєвих викривлень даних щодо розрахунків з бюджетом має здійснюватися на основі моделі, яка охоплює локалізацію ризику, причини його виникнення, змістовні параметри та можливі наслідки. Наведені складові моделі мають забезпечити надання комплексної оцінки чинників ризику суттєвого викривлення контексті дослідження розрахунків з бюджетом на підставі визначення його чинників, характеру їх впливу та оцінювання заходів управлінського персоналу, спрямованих на їх нейтралізацію. Такий підхід сприятиме удосконаленню методичного забезпечення аудиту як одного з механізмів підвищення рівня довіри суспільства та держави до даних фінансової, фіскальної та іншої звітності підприємства.

4 Список використаних джерел

1. Бардаш С. В., Грабчук І. Л. Цифрові технології в сфері бухгалтерського обліку: основні можливості та ризики. *Ефективна економіка*. 2021. № 9. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.9.18>
2. Бардаш С. В., Шерстюк О. Л. Ідентифікація чинників, що впливають на рівень аудиторського ризику. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2017. № 2(24). Т. 2. С. 54-60. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15058933661397.pdf> (дата звернення: 02.10.2024).

3. Головач В. В., Головач Т. А. Ризик-орієнтований підхід в аудиторській діяльності. *Економіка. Фінанси. Право*. 2024. № 2. С. 72-78. <https://doi.org/10.37634/efp.2024.2.15>
4. Здырко Н. Г., Остапчук С. М. Критерій ефективності в аналізі та державному аудиті публічних закупівель. *Облік і фінанси*. 2020. № 1(87). С. 146-157. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1\(87\)-146-157](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1(87)-146-157)
5. Проданчук М., Ковценюк Г. Податок на прибуток: економічна сутність як об'єкта бухгалтерського обліку та його роль в економіці. *Облік і фінанси*. 2023. № 2(100). С. 92-100. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-2\(100\)-92-100](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-2(100)-92-100)
6. Солодовник О., Майданник О. Підходи до оцінки суттєвості у звітності про сталий розвиток згідно з міжнародними та європейськими стандартами. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-83>
7. Стецюк О. Я., Чубай В. М. Оцінювання рівня ризику виникнення шахрайства на підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. № 49. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-4>
8. Фабіянська В. Ю. Аудиторський ризик: сутність, методика оцінки та шляхи зниження. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 1. С. 110-121. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-278-1-21>
9. Шерстюк О. Л. Аудит фінансової інформації: монографія. К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2017. 512 с.
10. Шерстюк О. Л., Волошина О. В. Ідентифікаційні ознаки ризику неефективності системи внутрішнього контролю. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. Вип. 18. С. 245-255. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.18.28>
11. Шмиголь Н. М., Трохимець О. І. Теоретико-методичні аспекти мінімізації аудиторських ризиків службами внутрішнього аудиту. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2022. № 1(124). С. 149-152. <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2022-1-25>
12. Shevchuk O., Martynenko V. An integrated approach to assessing the level of fiscal policy decentralization. *Investment Management and Financial Innovations*. 2020. Vol. 17. Is. 1. pp. 49-63. [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.17\(1\).2020.05](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.17(1).2020.05)
13. Blaylock B., Doyle E., Elemen A. Tax-Motivated Income Shifting in Audit-Firm Networks: Comparing Big 4 and Non-Big 4 Firms. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*. 2024. № 0(0). <https://doi.org/10.1177/0148558X231220969>
14. Brooks L. (Lily) Z., Cheng C. S. A. (2024). Abnormal CSR Performance and Auditor Litigation Risk. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*. 2024. № 0(0). <https://doi.org/10.1177/0148558X241264659>
15. Davis A. K., Guenther D. A., Krull L. K., Williams B. M. (2016). Do social responsible firms pay more taxes? *The Accounting Review*. 2016. Vol. 91(1). pp. 47-68. <https://doi.org/10.2308/accr-51224>
16. Drake K. D., Goldman N. C., Murphy F. Foreign employment, income shifting, and tax uncertainty. *The Accounting Review*. 2022. Vol. 97(2). pp. 183-212. <https://doi.org/10.2308/TAR-2019-0047>
17. Handbook of international quality management, auditing, review, other assurance, and related services pronouncements. IAASB, 2022. URL: <https://www.iaasb.org/publications/2022-handbook-international-quality-management-auditing-review-other-assurance-and-related-services> (accessed December 6, 2024).
18. Schwartz J., Steffensmeier D., Moser W. J., Beltz L. Financial prominence and financial conditions: Risk factors for 21st century corporate financial securities fraud in the United States. *Justice Quarterly*. 2022. Vol. 39(3). pp. 612-641. <https://doi.org/10.1080/07418825.2020.1853799>

4 References

1. Bardash, S., Hrabchuk, I. (2021). Tsyfrovi tekhnolohii v sferi bukhhalterskoho obliku: osnovni mozhlyvosti ta ryzyky [Digital technologies in the field of accounting: main opportunities and risks]. *Efektivna ekonomika*, 9. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.9.18> (in Ukrainian).
2. Bardash, S. V., Sherstiuk, O. L. (2017). Identyfikatsiia chynnykiv, shcho vplyvaiut na riven audytorskoho ryzyku [Identification of factors that affect the level of audit risk]. *International scientific journal "Internauka"*, 2(2), 54–60. Retrieved from <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15058933661397.pdf> (in Ukrainian).
3. Holovach, V., Holovach, T. (2024). Ryzyk-orientovanyi pidkhid v audytorskii diialnosti [Risk-oriented approach in audit activity]. *Economics. Finances. Law*, 2, 72-78. <https://doi.org/10.37634/efp.2024.2.15> (in Ukrainian).
4. Zdyrko, N. H., Ostapchuk, S. M. (2020). Kryterii efektyvnosti v analizi ta derzhavnomu audyti publichnykh zakupivel [Analysis and State Audit of Public Procurement: The Criteria of Effectiveness]. *Oblik i finansy*, 1(87), 146-157. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1\(87\)-146-157](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1(87)-146-157) (in Ukrainian).
5. Prodanchuk, M., Kovtseniuk, H. (2023). Podatok na prybutok: ekonomichna sutnist yak obiekta bukhhalterskoho obliku ta yoho rol v ekonomitsi [Income Tax: Economic Essence as an Object of Accounting and Its Role in the Economy]. *Oblik i finansy*, 2(100), 92-100. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-2\(100\)-92-100](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-2(100)-92-100) (in Ukrainian).

6. Solodovnik, O., Maidannyk, O. (2024). Pidkhody do otsinky suttievosti u zvitnosti pro stalyy rozvytok zghidno z mizhnarodnyimi ta yevropeiskymi standartamy [Approaches to the assessment of materiality in sustainable development reporting according to international and european standards]. *Economy and Society*, 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-83> (in Ukrainian).
7. Stetsiuk, O., Chubai, V. (2023). Otsiniuvannia rivnia ryzyku vynyknennia shakhraistva na pidpriemstvi [Assessment of the risk of fraud in the company]. *Economy and society*, 49. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-4> (in Ukrainian).
8. Fabiyanska, V. (2020). Audytorskyi ryzyk: sutnist, metodyka otsinky ta shliakhy znyzhennia [Audit risk: summary, method of assessment and ways of reduction]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, 1, 110-121. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-278-1-21> (in Ukrainian).
9. Sherstiuk, O. L. (2017). Audyty finansovoi informatsii [Audit of financial information]. Kyiv: NNTs «Instytut ahrarynoi ekonomiky».
10. Sherstiuk, O., Voloshyna, O. (2023). Identyfikatsiini oznaky ryzyku neefektyvnosti systemy vnutrishnoho kontroliu [Identification signs of the risk of internal control system inefficiency]. *Taurida Scientific Herald. Series: Economics*, 18, 245-255. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.18.28> (in Ukrainian).
11. Shmygol, N., Trokhymets, O. (2022). Teoretyko-metodychni aspekty minimizatsii audytorskykh ryzykiv sluzhbyam vnutrishnoho audytu [Theoretical and methodological aspects of minimizing audit risks by internal audit services]. *State and regions. Series: Economics and Business*, 1(124), 149-152. <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2022-1-25> (in Ukrainian).
12. Shevchuk, O., Martynenko, V. (2020). An integrated approach to assessing the level of fiscal policy decentralization. *Investment Management and Financial Innovations*, 17, 1, 49-63. [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.17\(1\).2020.05](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.17(1).2020.05)
13. Blaylock, B., Doyle, E., Elemen, A. (2024). Tax-Motivated Income Shifting in Audit-Firm Networks: Comparing Big 4 and Non-Big 4 Firms. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/0148558X231220969>
14. Brooks, L. (Lily) Z., Cheng, C. S. A. (2024). Abnormal CSR Performance and Auditor Litigation Risk. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/0148558X241264659>
15. Davis A. K., Guenther D. A., Krull L. K., Williams B. M. (2016). Do social responsible firms pay more taxes? *The Accounting Review*, 91(1), 47-68. <https://doi.org/10.2308/accr-51224>
16. Drake, K. D., Goldman, N. C., Murphy, F. (2022). Foreign employment, income shifting, and tax uncertainty. *The Accounting Review*, 97(2), 183-212. <https://doi.org/10.2308/TAR-2019-0047>
17. IAASB (2022). Handbook of international quality management, auditing, review, other assurance, and related services pronouncements. Retrieved from <https://www.iaasb.org/publications/2022-handbook-international-quality-management-auditing-review-other-assurance-and-related-services>
18. Schwartz, J., Steffensmeier, D., Moser, W. J., Beltz, L. (2022). Financial prominence and financial conditions: Risk factors for 21st century corporate financial securities fraud in the United States. *Justice Quarterly*, 39(3), 612-641. <https://doi.org/10.1080/07418825.2020.1853799>